

SZERKESZTŐSÉG ÉS
KIADÓHIVATAL:
V Á G U J H E L Y .
Megjelenik havonta kétszer.

IZRÁEL

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre . . . 12 kor.
Fél évre . . . 6 „
Egyes szám ára 50 fillér.

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI LAP.

Szerkesztő:

FRIEDMANN ILLÉS.

Mivel tartozik a felekezeti sajtó a felekezet hitének?

Ezen kérdés felvetésével tulajdonképpen nem is ezen kérdést akarjuk tárgyalni.

Hiszen ezen kérdés nem is kérdés. Tisztaban van vele mindenki, hogy mit várhat joggal a felekezet hitbeli dolgokban felekezeti sajtójától.

De felvetettük a kérdést, hogy az arra adható egyetlen egy felelet mértékével mérjük a hivatalos neológia hivatalos felekezeti lapja, az Egyenlőségnek egyik cikkét.

„A cseppkő és a zsidó időszámítás“ cím alatt Szabolcsi Miksa, az Egyenlőség szerkesztője „afféle tudományos fejtegetést“ közöl az adelsbergi cseppkőbarlangba tett kirándulásáról.

A cseppkőbarlangokban — tudjuk — cseppkőképződmények vannak, amelyek — aszerint, hogy a barlang mennyezetéből kiszivárgó vízcseppek ott, a mennyezetten kristályosodnak meg cseppkővé, vagy pedig ha a vízcseppek a földre esnek és ott kristályosodnak meg — a megkristályosodott vízcsepphez folyton csatlakozó új meg új cseppek megkristályosodása révén vagy felülről lefelé, vagy alulról felfelé nőnek.

(Szabolcsi nágy tudással megtudta a kalauzoló szolgától, hogy az előbbieknak stalakit, az utóbbiaknak pedig stalagmit a neve.)

Előfordul, hogy egy felülről lefelé törő cseppkő képződmény egy alatta alulról felfelé tornyosulóval találkozik és — eggyé válnak. (A kalauz ennek is megmondta a nevét, de Szabolcsi Miksa ezt elfelejtette. — Kár. No,

majd a legközelebbi kirándulás alkalmával jobban fogja magának megjegyezni.) Egy ilyen felülről lefelé és alulról felfelé nőtt tíz méter magas és harmadfél méter körfogatu oszlopóriásra vonatkozólag megkérdezte Szabolcsi Miksa a kalauzoló szolgától, vajjon 38 évvel ezelőtt, amikor ugyanis a szolga a cseppkőbarlanghoz került, már egyesülve volt-e a két kőoszlop? — „Már akkor is“, — szólott a kérdezt — „de emlékszem, hogy egy ittjárt barlangkutató régen, tán 30 évvel ezelőtt, a találkozó két kő között áthuzott egy finom, vékony selyemkendőt, — most azonban már teljesen eggyé váltak.“ — Így a szolga.

„30 esztendő óta — folytatja Szabolcsi Miksa — a két kőrud annyit nőtt, amennyi egy selyemkendő vastagsága. — Hány év kellett tehát, míg az oszlopóriás ennyire megnőtt?“ — „Pont 217.445 esztendő,“ mondják a geológusok. De mi van akkor a zsidó időszámítással, mely 5672 évet említ a világteremtés óta? — És erre kijelenti a Biblia felekezete felekezeti lapjának szerkesztője, hogy „Szentírásunk nem tud erről az időszámításról. És nem tudnak róla a talmud bölcsei sem.“ — Ergo nyiltan bevallja, „hogy a zsidó időszámítás Ábrahámától felfelé, a kezdet felé, nem pontos,“ tehát „kétkedik a zsidó időszámítás helyességében.“ — — —

Hitünk, hogy Szentírásunk igazán és valóban szent írás, az igazság, amelynek szolgálataiba állottunk, a szeretet, amelylyel a vezetőitől évtizedek óta félrevezetett zsidó testvéreinkhez ragaszkodunk és a magyar zsidóságnak ilyen vezetők által megbontott és veszélyeztetett

egysége, amely mindenkor szemünk előtt lebeg. — ezek kényszerítenek bennüket arra, hogy ezen ugynevezett „afféle tudományos fejtegetések“-et úgy a Biblia, mint a tudomány szempontjából méltassuk és — igazi értékére leszállítsuk.

A Biblia nem kronológia. Ezt nyilván mindenki tudja. Azért is vannak a bibliai időszámításban ősatyánk, Ábrahámotól lefelé hézagok. Ámde Ábrahámotól felfelé Ádámgig a Biblia kronológiája a lehető legpontosabb. Az Ádám-tól Ábrahámig terjedő krónikához sem hozzá tenni, sem tőle elvenni nem lehet. Ez nem tűr meg semmi néven nevezendő okoskodást: ez tiszta, amelyen tiszta éppen csak a matematika lehet.

Ádám x éves volt, amikor nemzette fiát, Sethet. Ádám x évet élt és meghalt. Séth x éves volt és nemzette Enós-t. És így tovább. (Mózes I. 5, 3—32.) Sém x esztendő volt és nemzé Arpachsadot. És Sém élt x esztendőt stb. (M. I. 11. 10—26) Ezen számok minden kétségét kizárnak és ezen számok alapján egy értelmesebb első gimnázista pontosan megmondhatja, hány év volt Ádámotól Ábrahámig. — Ezen kronológiát nem lehet összehasonlítani Mardochái családfájának megjelölésével. Itt csupán csak a családfára akar az Irás rá mutatni. De nem így a szóban levő bibliai kronológia. Itt azt mondani, hogy „kimaradtak ezrei a közben élt generációknak,“ — ez azt teszi, hogy hazudik a Biblia, amidőn azt mondja, hogy Ádám nemzé Séthet, Séth nemzette Enós-t, Enós Kénán-t és így tovább mind a húsz nemzedéknél Ádámotól Ábrahámig.

És — Szabolcsi Miksa szerint — a Talmud bölcsei sem tudnak ezen időszámításról. —

A Talmud igen nagy terjedelmű mű. Tudósaink tengernek nevezik. Ha tehát a Talmud egyik vagy másik mondása elkerüli az ember figyelmét, különösen ha foglalkozása nem köti a Talmud tanulmányozásához, ebben semmi sincs. Megezik az akárkivel. Ám valamiről állítani, hogy a Talmudban nem fordul elő, ez már föltételezi, hogy az illető igenis betéve tudja a

Talmudot. Mert csak így mondhatja, hogy ez vagy az nem fordul elő benne. — Ha tehát Szabolcsi Miksa kategorice kijelenti, hogy „És nem tudnak róla (t. i. a mi időszámításunkról) a Talmud bölcsei sem,“ — akkor a priori azt kell hinnünk, hogy a Talmudot elejétől végeig betéve tudja. — De hátha bebizonyítja valaki, hogy a Talmud bölcsei mégis tudnak a mi időszámításunkról, — hát akkor az lesz a mentés, hogy az illető hely mégis csak elkerülte figyelmét. Azonban ha Szabolcsi Miksa a Talmud két egymáshoz közel levő mondatát egy-és ugyanazon cikkben idézi, és az, amiről elsőrendű talmudi tekintély módjára kijelenti, hogy a Talmud bölcsei sem tudnak róla, ott van világosan és minden „psetli“-zálást kizáró tisztsággal a két idézett mondat között, még pedig az első idézet tözsomszédságában, — no akkor, — no hát erre nincs mentés. — Szabolcsi Miksa cikke 3. oldalán Aboda Zára 10. lapjának első oldaláról idéz, az 5. oldalon pedig ugyancsak Aboda Zára 9. lapjának — második oldaláról citál és ezen utóbbi citátum után közvetlenül ott van felemlítve a mi időszámításunk, amelyről a tőle megszokott fennhéjázással az imént kijelentette, hogy a Talmud bölcsei nem tudnak róla. —

Cikke 5. oldalán a következőket idézi Aboda Zára 9. lapjának b) oldaláról:

„Ha 400 esztendővel a szentély elpusztulása után el akar adni neked valaki egy mezőt, mely 1000 denárt ér, egyetlen egy denárért: — ne vedd meg.“

Ezt pedig követi:

A Boraita tanítja: „Ha 4231 esztendővel a világ teremtése után azt mondja neked valaki, hogy végy 1000 denár értékű földet 1 denárért: — ne vedd meg.“ —

Ime, tudtak tehát a Talmud bölcsei a mi időszámításunkról.

No de hát a geológia! A stalakit meg a stalagmit! Ezeket csak nem lehet csak úgy mir nichts dir nichts a sutba dobni! —

Ne félj, nyájas olvasó. Eszünk ágában sincs, ilyen két szótól megfosztani a magyar zsidóságot. Megmentjük őket. Az adelsbergi cseppkőbarlang kalauza nem élt hiában. Amit ő a magyar zsidóság Szabolcsi Miksájának és

általa magának, a magyar zsidóságnak juttatott, meg fogjuk azt őrizni. Mindörökké.

Tehát a geológia.

1) A geológia adatai a legteljesebb mértékben megbízhatatlanok.

Csak ne tessék mosolyogni! — Nem csak mi orthodox hitűek állítjuk ezt, hanem állítják elsőrendű természettudósok.

Itt van pl. — hogy csak egyet említsünk — Darwin.

Die Entstehung der Arten című nagy műve, (sajna, csak németül idézhetjük, mert magyar fordításban éppen nincsen meg nekünk —) tehát az említett nagy műve 15 fejezetből áll, és ezek egyike, a tizedik, mélyen járó tanulmány. Címe: „Über die Unvollständigkeite der geologischen Urkunden.“ Ezen tanulmány végefelé azt írja: „W. Thompson schliesst, dass die Bildung der Erdrinde kaum weniger als 20 aber mehr als 400 Millionen Jahre gebraucht habe, wahrscheinlich jedoch nicht weniger als 98 oder mehr als 200 Millionen Jahre. Diese weiten Zeitgrenzen zeigen, wie zweifelhaft die Daten sind. „Majd később: Die da glauben, dass die geologischen Urkunden in irgend einem Grade vollkommen sind. werden zweifellos meine Theorie verwerfen. Ich für meinen Theil betrachte die geologischen Urkunden als eine unvollkommen gehaltene Weltgeschichte, die in wechselnden Dialekten geschrieben ist; von dieser Geschichte besitzen wir nur den letzten Band, der nur von zwei, drei Ländern berichtet. Von diesem Band ist nur hier und da ein kurzes Kapitel erhalten geblieben und auf jeder Seite nur hier und da etliche Zeilen.“ — Így fest a geológiai adatok megbízhatósága Darwin szerint. Darwin pedig nem volt orthodox zsidó. — (L. A zsidó vallás a modern korban című iratunk első beszélgetését.)

De hát talán nem is kell tovább mennünk. Nézzük csak hogyan készült Szabolcsi Miksa geológusának 217.445 esztendeje. ?

Szabolcsi megkérdezte a 38 év óta kalauzoló szolgát, vajjon már 38 év előtt is egyesülve volt-e a két kőoszlop? Mire a szolga felelte: „Már akkor is, — de emlékszem, hogy egy itt járt barlankutató régen, tán 30 évvel ezelőtt a találkozó két kő között áthuzott egy finom, vékony selyemkendőt, — most azonban már teljesen eggyé váltak.“ És ezen alapszik a geológus kombinációja, hogy ha a hézag, amely csak olyan széles volt, amilyen

vastag a finom selyemkendő, 30 év alatt nőtt be, akkor az egész oszlop képződése 217.445 esztendőt igényel. — Előbb tehát már 38 évvel ezelőtt is egyesülve volt a két oszlop, majd pedig tán 8 évvel később még átment rajta a selyemkendő: most pedig teljesen eggyé váltak. Mióta? Épen csak most váltak eggyé? — Hátha 10, 20 éve, vagy hátha már a következő napon egyesült a két oszlop? Akkor az eredmény úgy fog aránylani a 217.445-hoz, mint az 1 nap a 30 évhez. —

És ki mondja, hogy az oszlop növése régebbi korszakokban nem követett gyorsabb tempót? — Ilyenek a geológiai kombinációk mind.

2) A geológusok a természeti élet rendes folyamatát veszik számításuk alapjául. Ámde a természet életében is vannak, — akár csak az emberi életben — forradalmak, katasztrófák. És egy ilyen természeti revolúció rövid néhány perc alatt megalkotja azt, ami a természeti élet rendes folyamatában talán soha, vagy esetleg számtalan millió és millió év alatt képződött volna.

Szükséges ezt példával is demonstrálni?

Szemünk láttára erős várfalak épültek. A lehető legszilárdabb alapon és a legszilárdabb anyagból. És ime, földrengés néhány pillanat alatt romba döntötte. — Most már számítsuk ki, hogy mennyi idő alatt pusztul el ilyen szilárd épület ennyire az idő vasfogától? — Ugy-e bár igen-igen sok év lesz a számítás eredménye. Pedig láttuk, hogy néhány pillanat műve volt a pusztítás.

Ilyen természetűek a geológiai kombinációk. Hipotézisek, amelyek valóban nem érdemlik meg azt, hogy hitünket miattuk eldobjuk magunktól.

3) A Midrásban található nézet, mely szerint az élet, amely jelenleg földünkön van, nem az első. „Az Isten teremt világokat és elpusztítja, újból teremt és ismét elpusztítja azokat. Teremti, mert megfelel neki; elpusztítja, midőn nem felelnek meg. (Midras Rabbah, I. 3. 9.) A Talmud is (Szabbat 88, b) 974 teremtéselőtti nemzedék-

ről tesz említést. — Nem tudjuk, vajjon geológiai szempontok, avagy hagyomány volt erre, hogy a földön levő jelenlegi élet előtt már volt élet a földön, de elpusztult. És ez nem mond ellen a Bibliának sem. Sőt, ezen felfogás szerint benne is van az a Bibliában. A Biblia szerint ugyanis: Kezdetben teremtette Isten a mennyet és a földet. — A föld pedig üres és pusztta volt stb.“ Az első mondat az őскеzdetre vonatkozik, amikor is az Isten a világot semmiből teremtette. A második mondat pedig a jelenlegi életéről szól. Arra pedig, ami a teremtés őскеzdetétől a jelenlegi élet megteremtéséig történt, a Biblia, mint erkölcsi és vallási tan, nem terjeszkedik ki. Mert erre erkölcsi és vallási szempontból nincs is szükség. — (A Zóhar, a kabbalisták főforrása, több helyen is operál ezen nézettel. Csak a következő helyekre utalunk: Zóhar, vilnai kiadás, Mózes I. 24 b), 39 b), 262 b) és a 263. lapon olvasható Széfer Habbahir. — L. Lipschitz Izrael a Misnajoht IV. részéhez csatolt függelék.)

Igy a geológia farkasa is jóllakhatik és a hit báránykája is megmarad. A geológia számára elég tágteret nyújtanak azon korszakok, amelyek az említett nézet szerint a teremtés őскеzdetét és a jelenlegi élet kezdete között voltak, míg a mi időszámításunk azon élet teremtésével kezdődik, amely jelenleg van földünkön.

Nincs tehát szükség arra, hogy a Biblia két fejezetét, amely felsorolja az Ádámtól Ábrahamig élt 20 nemzedéket, még pedig minden kétséget kizáró világossággal úgy, hogy ez volt ennek gyermeke, ez meg annak stb., hogy ezen két fejezetet hazugságnak nyilvánítsuk, hogy t. i. „kimaradtak ezrei a közben élt generációknak.“

Ami különösen és leginkább elítélendő ha „felekezeti“ lap teszi azt.

És még hatványozott mértékben ítélandó el, mert most teszi, most, amikor az egyesítés nagy munkáján fáradozik felekezetünk minden jobb gyermeke. Mert ezzel oly hatalmas fegyvert ad az egyesülés ellenségei kezébe, hogy ezen fegyver szinte legyőzhetlenné teszi őket. Mert

jogosan azt mondhatják: Biblia-tagadókkal nem egyesülhetünk. —

Ugyan mit szól Szabolcsi Miksa, ha egyszer hitközsége nagy templomában megtisztelik azzal, hogy a Tórah-t a frigszekrényből kivegye és míg ő azt a rabbinátus és az előljáróság tagjainak „fényes segédlete“ mellett a szokásos nagy reverenciával megcselekszi, oda szól egyik olvasó-híve: Ugyan, Szerkesztő uram, ne komédiázzék ott azzal az — izével, már t. i. a Tórah-val, amelyről azt állítja ujságában, hogy valótlanosságokat állít! —

Igen, Szerkesztő Uram! Az ember maga is egy stalakit és stalagmit-féle alkotmány. Stalakit-része, az anyagi test, felülről lefelé: az anyaghoz, az anyagi élvezetekhez, az anyagiak bírásához vonzza. A stalagmit, a lélek megfelemelni akarja ez embert, felfelé, a hit, az erkölcsi eszmény magaslatára felé. Az ember hivatása pedig, hogy e kettős törekvéseket harmónikusán egyesítse, hogy a stalakit és stalagmit: a test és lélek egységes eggyé egyesüljön. — Kalauza meg is mondta Önnek, mi az egyesített oszlopok neve. Régen meg mondta ezt Önnek a tanítója, hogy a kettős törekvés egyesítője a tiszta — hit. Ámde — ezt elfelejtette.

Be Kár! —

Mert ha Ön erről nem feledkezik meg, most nem kellene a pártokat egyesíteni. Régen **egy volna már a magyar zsidóság.*)**

Friedmann Illés.

*) Érdekes Szabolcsi következettségének és alaposágának a megfigyelése. A vezércikkéhez fűzött vonal alatti jegyzetben majdnem isteníti Mózes. „Istentől vett, általa közvetített Tóra ma is legnagyobb szentségünk,“ — mondja a jegyzetben. Az ugyanazon szám mellékletében írt, ez alkalommal méltatott cikkében pedig a Tóra egyes fejezeteire mondja, hogy hitelt nem érdemelnek. II. Ramszesz mumiájáról szentimentáliskodik, mert szája Mózesrel beszélt. „Mily vadság és mily kemény gög azon az arcon még ma is 3400 esztendő után!“ — mondja. A mellékleti cikke jegyzetében meg 3222-t ajánl időszámításnak, mert annyi van a színei kinyilatkoztatás óta. Pedig a két esemény, t. i. Mózesnek II. Ramszesz elé való lépése és a kinyilatkoztatás között alig 1 esztendő volt, nem pedig mint Szabolcsi szerint, 178 év. És ezen tudakos Plauscherei-ját „afféle tudományos fejtegetés“-nek nevezi.

A Sulchan Áruh és a rabbinikusok a zsidók viszonyáról a más felekezetteliekhez.

Írta: Dr. Hoffmann D., a berlini rabbi-szeminárium rektora.
Fordította: Bar Abba.

(Folytatás)

II.

Még jóval R. Menachem előtt többször nyomatékosan arra figyelmeztették a legkiválóbb rabbi szóban és írásban az izraelitákat, hogy a nem-zsidókkal szemben ugyanazon becsületességre törekedjenek, mint hitsorsosaikkal szemben. Így azt írja Maimonides Misna-kommentárjában: (Kelim XII, 7.) „A nép azon fölfogása, hogy efféle család nem-zsidókkal szemben meg van engedve, tévedés és helytelen nézet. Isten azt mondta: „Ha valaki rabszolgául eladja magát egy bálványimádónak, vagy (bölcséink magyarázata szerint) bálványiszolgálat céljaira, úgy vessen számot vevőjével.“ Erre megjegyzik bölcséink: „Azt gondolhatnók, hogy szabad őt (a bálványimádót) rászedni, ezért mondja az Irás, hogy vessen számot vele, azaz, hogy pontosan és igazságosan számoljon vele.“ Továbbá megjegyzik: „Ha tehát a Tórah ezt parancsolja neked egy pogánnyal szemben, aki neked alá van vetve, annál inkább kötelező ez rád nézve olyannal szemben, aki nem a te alantasod.“ Épen így meg van tiltva a hazudozás, az alattomoság, a család minden neme, rászedés vagy fufang a nem-zsidóval szemben. Ők (a bölcsék) azt tanították: „Nem szabad az embereket megcsalni, még a pogányokat sem. Még sokkal szigorúbban veendő ez a tilalom, ha megszegése Isten nevének becsméréseire vezethet, amidőn ez sokkal nagyobb véték. 1) Mert az (a nem-zsidót megcsalni) az ember rossz jelleméről tanuskodik. Mindezen gonoszságok azon dolgokhoz tartoznak, melyeket Isten ítál, tekintet nélkül arra, hogy kívül szemben teszik. Ő azt mondta: „Utálat tárgya az Örökkévaló, a te Istened előtt mindenki, aki ezt teszi, mindenki, aki igazságtalanságot követ el.“

Még nyomatékosabb, szelíden intő szavakkal figyelmeztette „A törvények nagy könyve“ (Semag **ספר מצות גורר**) hírneves szerzője, Rabbi Mózes Cociból (a 13. század elején) hitsorsosait, hogy tartózkodjanak minden nemű hazudozástól és csalástól. Azt írja (Semag, Tilalmak, 2.): „Hirdettem Izrael

1) Tehát nemcsak akkor van eltűnt, ha Isten nevének becsmérése jár, vagy, ahogy Gildemeister mondja, ha nagy eclat következhetné, hanem abszolúte el van tiltva. Isten nevének becsmérése csak nagyobb teszi a bűnt a nem-zsidóval szemben, mint zsidóval szemben.

számüzetteinek, hogy azok, akik nem-zsidónak hazudnak, vagy őt meglopják, azok közé tartoznak, akik Isten nevét becsméri. mert ez által csak azt eredményezik, hogy a nem-zsidók azt hiszik, hogy Izraelnek nincs vallása. Az Irás is mondja: (Zephánias 3, 13): „Izrael maradéka ne miveljen igazságtalant, ne mondjon hazugságot és szájában ne legyen család nyelv.“ Irva van továbbá Abot-ban (IV, 2): „Aki Isten nevét titokban 2) becsméri, az nyilvánosan fog bűnhődni; mindegy, akár gondatlanságból, akár előre megfontolt szándékkal becsmérelte Isten nevét.“ Továbbá írva van: „Nem esik kölcsönbe, ha Isten nevét becsméri, (mert a büntetés azonnal beköszörög).“

Más helyütt azt írja (Parancsolatok, 74.): „Már rég hirdetem Jeruzsálem számüzötteinek, akik Spanyolországban élnek és a többi keresztény országokban élő számüzötteknek, hogy — mivel a számüzetés oly soká tart — tartózkodjék Izrael a világ hiúságaitól. Erősen kell ragaszkodni a Szent — áldassék Ő — pecsétjéhez, az Igazsághoz, nem szabad senkit sem hazugsággal ámitani, sem zsidót, sem nem-zsidót, sem nem őket bármiképpen megcsalni, sőt még avval is, ami meg van engedve, szent módon kell élni, mert írva van: „Izrael maradéka ne miveljen igazságtalant, ne mondjon hazugságot és szájában ne legyen család nyelv.“ Ha a Szent, áldassék Ő, majdan eljön, hogy minket megsegítsen, azt fogják mondani a népek: „Valóban, igazat mivel Ő, mert igaz emberek ezek és igaz tanítás van szájukban.“ Ha azonban a népek szemében csalóknak fogunk feltűnni, azt fogják mondani: „Nézzétek, milyen népet választott ki magának Isten: tolvajokat és csalókat.“ —

Ugyancsak említett azt tanítja: (Tilalmak, 170.) „Tiltva van csalni az adás-vevésnél, vagy bárkit megcsalni, akár nem-zsidót is. Zsidók és nem-zsidók e tekintetben egyformák. Ha tudja az eladó, hogy az árú hibás, úgy ezt a vevővel közölnie kell.“ —

Hasonló módon számtalanszor intettek a nem-zsidókkal szemben is tisztességre és becsületességre minden tétben R. Juda ben Sámuel, Regensburg, (a 13. század elején) R. Eliezer ben Sámuel ha-Levi (a 14. század elején) és még többen. 3) Elsőtől csak

2) Tehát akkor is, amikor „eclat“-tól nem kell tartani.

3) V. ö. a következők hasonló értelmeivel:

R. Jona Geronából, **ספר היראה** c. munkája 42. lap, R. Jehiel ben Jekutiel **המדות המעלות** ed. Cremona 37b, D. Kimchi a 15 zsoltár 5. verséhez írt magyarázatában és R. Bechai ben Aser a Szentírás **בהר** szakaszához írt magyarázatában és **כד הקמו** munkája **גוילה** c. fejezetében. Ezek a 13. és 14. szá-

egy helyet idézünk, ⁴⁾ amely határozottan bizonyítja, hogy már a legrégebb időben hangsúlyozták a régi pogányok és a 7 Noah-féle törvényt megtartó keresztények és mohamedánok közti különbséget és hogy a rabbik komoly és szigorú törvényes különbséget tettek az előbbi és az utóbbi kategóriába tartozó nem-zsidók között

R. Juda ben Sámuel ezt tanítja (Széfer Chasszidim 358): őrizkedjél kihasználni az olyan nem-zsidó tévedését, aki a 7 Noah-féle törvényt megtartja; amit az ilyen tévedésből ad, vagy ha valamit elveszít ⁵⁾, azt vissza kell neki adni. Nem szabad őt kevésre becsülnöd, sőt jobban tisztelj, mint az olyan zsidót, aki nem foglalkozik a Tórával.⁴

A 15. század rabbijai ugyanilyen értelemben és határozottsággal tanítják, hogy minden emberrel szemben szeretetet és igazságot kell gyakorolni.

R. József Albo (a 15. század elején) azt írja Ikkarim című könyvében (III, 25.): „Azon törvényeket tekintve, amelyek embertársainkhoz való viszonyunkat szabályozzák, a mózesi tan tökéletesebb, mint minden más vallás. Azt parancsolja, hogy szeressük az embereket, mondván: „Szeresd felebarátodat, mint te magadat“ és megtiltja a gyűlöletet e szavakkal: „Ne gyűlöld testvéredet szívedben.“ Az idegenre vonatkozólag is ezt parancsolja: „Szeresd az idegent“ és tiltja, őt bántalmazni, mondván: „Ott lakjék nálad, ti közöttetek, azon a helyen, amelyet kiválaszt, ahol jól érzi magát; nem szabad őt bántalmaznod.“ De ez nemcsak a teljes prozelitára áll, hanem a Ger Tosabra is, azaz olyanra aki nem imád bálványt, ezt parancsolta az Irás és meghagyta, hogy őt kitarthatad. Amidőn azt mondja az Irás: „Az idegentől vehetsz kamatot“ — csak a bálványimádóról szól, aki — nem úgy, mint a Ger Tosab, — nem akarja megtartani a 7 Noah-féle törvényt. Az ilyen ember—ebben minden vallás megegyezik — szabad, mint a madár és a filozofusok is állítják: „Akinek nincs vallása, annak nincs joga élni.“

Jellinek-nek 1854-ben Lipcsében a következő cím alatt kiadott munkájában: „R. Salomo Alami erkölcs-tana, körlevél alakjában, amelyet 1415-ben Portugáliában éltek. Utóbbtól csak egy rövid mondást idézünk: Ez a parancs: „igazságosságra, igazságosságra törekedj“ (Deuter. 16, 20.) kötelező zsidókkal és nem-zsidókkal szemben egyaránt.“

כד הקמה cd. Warsó 1870, 17a old. 2. rubr.)

4) Közlebbit l. Zunz „Zur Geschichte und Litteratur“ 135. old.

5) Az egyetlen, aminek megtartását a Talmud megengedi pogányokkal szemben. Ennek az okaira még visszatérek. A lopást, csalást, hazudozást tudvalevőleg még a pogányokkal szemben is tiltja a Talmud.

ban egyik tanítványa számára írt,“ (11. old.) olvashatjuk: „Ha eladsz, vagy veszel, ne szedj rá senkit! Ne szegd meg szavadat s ne változtasd meg azt, amit ajkaidon kiejtettél! Aki azonban nem-zsidó rászédését könnyebben veszi, az hazudozó és azon gonosztevőkhöz tartozik, akik utálat tárgya az Úr előtt. Mert az igazságosság sajátos jele, hogy fennáll és fennállást ad, amint a hazugság sajátos jele, hogy elvész és elveszít. Az Úr az igazság Istene, szereti annak barátait és elátkozza ellenségeit.“

A kis Széfer Chasszidim, amely legelőször Varsóban jelent meg 1866-ban és melynek szerzője Ben Jakob katalógusa szerint 1473 körül élt, ezt tanítja (12a oldal): „Ismerd meg atyád Istenét és szolgálj őt a lehető legnagyobb gondossággal! Ha például egy nem-zsidó valamely tárgyat ad át neked bizalomból, vagy hitedre és ő ezt elfelejti, vagy ha elad neked valamit és elfelejti az árát felvenni, ne mulaszt el őt erre figyelmeztetni és neki megfizetni. Egyáltalában, semmi féle cselet és csalárságot ne alkalmazz vele szemben, mert ez nagyobb bűn, mint a sertéshús élvezete, mert ennél csak egyetlen egy tilalom ellen vétünk, ennél ellenben több tilalmat szegünk meg.“

Az ilyen tanításokat nem csak hirdették, hanem a rabbik azon buzgólkodtak, hogy azoknak a gyakorlatban is érvényt szerezzenek. Ezért különféle helyeken és időkben rendeleteket adtak ki, amint ezt Gudemann „Geschichte des Erziehungswesens und der Kultur der Juden in Italien“ című munkája (Wien, 1884) 308. oldalán közölt, Kandiában, 1328-ban kibocsátott rendeletből láthatjuk. Ez így szól: „Senki se merészljen, sem a nép fia, sem Kohanita, a gojim-tól lopni, azokat rászédni vagy megcsalni, mert azok, akik ilyet tesznek, — Isten óvjon ettől, — Isten nevének becsümlését eredményezik, ez pedig a legnagyobb bűn, mert azt fogják mondani: „Nincs Isten Izráelben!“ Ó Ariel, Ariel, hiszen írva van: „Izráel maradéka ne műveljen igazságtalant“ és hogyan lehetne Izráelben kisebb, vagy nagyobb lopás, hacsak nem adta volna el őket védőjük és az Örökkévaló nem engedte volna őket prédául!?”

Hogy milyen szigorúan és lelkiismeretesen ügyelt arra a zsidóság, hogy zsidók nem-zsidóknak igazságtalanságot ne okozzanak, mutatja R. Mózes Ribkes Beer ha-Golah című munkájának egy jegyzete is, amely a Chosen Mispát egy helyére (388,12) vonatkozik és így szól: „Már rég elterjedt az a szokás, hogy a községek előljárói vigyáznak arra, hogy a gojim kárára csalást és igazságtalanságot el ne kövessenek és kihirdetik és engedélyt adnak nyilván-

osan terjeszteni és a gojim-nak is elárulni azon emberek nevét, akik hitelre vásárolnak vagy kölcsönt felvesznek azon szándékkal, hogy nem fizetnek. Mindez az előjárók rendelkezésére történik.“⁶⁾—

(Folytatjuk.)

Az egyesítési mozgalom.

Az egyesítési mozgalom szervezésére — amint étesülünk — az ország fővárosában központ fog létesíteni.

Kár, hogy nem ezzel kezdődött a mozgalom. Mert akkor a hivatalos neológia segédkezése szépen elkerülhető lett volna. No de ami késik, nem múlik. Most is helyénvaló. Sőt szükséges.

Ezen mozgalmat a pártok hivatalos vezetőségeitől teljesen függetlenül kell szervezni és vezetni. Mert azzal tisztában van mindenki, hogy a jelenleg létező pártalapok egyike sem alkalmas arra, hogy egyesítési alapul szolgáljon. Új alapra van tehát szükségünk, amely egyesíti magában mind azt, ami helyes az orthodoxia és ami üdvös a neológia álláspontjában, még pedig a két párt hibái nélkül. Ehhez pedig elengedhetetlenül szükséges azon őszinte és becsületes beismerése annak, hogy eddig igenis elkövettek hibákat. Ezen beismerést azonban hiában keressük. Azért a pártok hivatalos vezetői nem alkalmasak arra, hogy az egyesítési mozgalomban vezérszerepet játszanak. Nem bíznak új sereget vert hadak vezérére! —

Ez az, amiről pillanatra sem szabad megfeledkezniök azon köröknek, amelyek az új központ létesítésén fáradoznak. És ez az, ami az új központ létesítését fölötte megnehezíti. —

Egy eszménk volna: Egysítési liga.

A liga nyélbeütését a következőképpen képzeljük.

A ligába való belépése alkalmával nyilatkozatot ír alá az új tag, mely szerint a zsidóság jelenlegi pártjainak álláspontját helyteleníti, a zsidó nép egységességét vallja és becsületére megfogadja, hogy — amellet, hogy egyéni magánéletére a teljes szabadságot magának fenntartja — a felekezeti közélet számára követelni fogja vallásunknak a hagyomány szellemében

6) Már a 12 század végén ezt tanítja R. Judaben Sámuel Regensburgból: „Ha egy zsidó és egy keresztény együtt vannak és a keresztény így szól: „Én N. városba megyek, ott zsidók is vannak és én félek, hogy megcsalnak, hát mondd meg nekem, kérlek, hogy ki szavahihető ottan és ki nem,“ akkor a zsidó mondja meg neki: „N. N.-nel ne csinálj üzletet!“ (Széf. Chasszidim 1086.)

való érvényre juttatását a Sulchan Áruach alapján, úgy, hogy a hitközségek vallási intézményei a Sulchan Áruach követelményeinek mindenben megfeleljenek és hogy ezen intézmények vallási öre a hitközség vallási feje: a rabbi legyen, akinek vallási döntését — megfelelőbbesése esetén — egy konzervatív rabbikból álló bizottság felülbíráhatja és esetleg megváltoztathatja. Ennek megfelelőleg követelni fogja továbbá a rabbi-szeminárium és a tanító-képzőintézet, mint az egész magyar zsidóság legfontosabb vallási intézményeinek vallásunk fenntartásának szellemében való újjászervezését. —

Klein Adolf dr., a mozgalom atyja, vegye kezébe a liga szervezését. Ugyanis lépjen érintkezésbe budapesti előkelőbb hitsorsosainkkal és amennyiben hajlandók a ligába belépni, gyűljenek egybe értekezletre, amelyen mindenképp előtérbe kerüljenek az illetőknek a ligába való ünnepélyes belépése és azután következék az új központ megalakítása a liga ezen első tagjai kebeléből.

A jövőnek pedig így kell alakúlnia.

A központ szervezi a liga eszméjének terjesztését. Céltudatos agitációja folytán mindegyre nagyobbodik a liga-tagok száma. Tulnyomó részben neológok csatlakoznak előbb, de csatlakoznak majd status quo antebellie, sőt orthodoxok is. A neológ hitközségek és a község-kerületek élére mindig több és több liga-tag kerül. Ekkor a liga kongresszust tart, amely jóváteszi mindazon hibákat, amelyeket az első kongresszus elkövetett, amelylyel t. i. az orthodoxokat kiválaszra kényszerítette és kimondja a rabbi-szeminárium és tanító-képzőintézet reorganizálását, olyképen, hogy csak az épület maradjon a régi, míg a szellem egészséges zsidó szellem legyen, amely csakhamar az ország egész területére kiárad, egyesítve a széthuzókat, elsimitva az ellentéteket, kibékítve az ellenségeket, eltüntetve a hazugságot és jogaiba visszahelyezve az oly soká nélkülözött — igazságot.

„Álom!“ — „Utópia!“ — „Mese!“ — mondják a Tamások.

Igen! Ha alszunk: álomnak marad; ha a cselekvés helyett tamáskodunk: utópia; ha indolensnek leszünk: mese.

De ha felébredünk, ha cselekszünk: igaz valósággá lesz.

Hogy is mondja a mi jó Herzl-ünk:

... Wenn Ihr aber nicht wollt, so ist und bleibt es ein Märchen, was ich Euch erzählt habe.

Tisbi.

TÁRCA.

AZ ELSŐ KOLDULÁS.

Irtá: Fahn R.

Héberből fordította: Parvus.

-- Hé, Zsidó —!
 — Mi tetszik —?
 — Miért állsz itt és bámulsz? —
 ?! —

— Állj odébb, te zsidó, hisz' te tolvaj vagy és azért állsz itt, hogy lophasz! —

Ez a párbeszéd egy rendőr és egy kis zsidó fiu között hangzott el.

Az utca viharzik az élet zajától és az emberek járás-kelésétől. Sietnek, rohannak a járdákon, lökdösik és elkerülük egymást. A bérkocsik és villamosok zörgése, a kocsisok kiabálása és a kocsivezetők csengése, az utcai elárúsítók lármás kínálgatása, a járókelők hangos társalgása zürzavaros lármává vegyülnek egybe és töltik meg a levegőt. Mindenki dolgozik és fáradozik, hogy verejtékes munkájának gyümölcsével életét fentartsa. A tenger módjára hullámozó ember-tömeg közepette szállt ki az egyik társaskocsiból a kis zsidó fiu. Kiszállott és megállott elmerengve. Csodálkozás tükröződik vissza orcájáról; az a csodálkozás, amellyel a falusi gyermek, aki először jutott a nagy város forgatagába, elbáméskodik és nem találja helyét. Első tekintetre 13—14 évesnek látszik; alakja fejletlen ugyan, de arca a nyomorúságtól és a szenvedésektől érett komolyságot mutat. Hóna alatt kis batyuját szorongatja. Vagyakozással teljes tekintettel figyeli az újnál újabb dolgokat; minden erősebb hang, minden csattanás ijedséget kelt benne és el is felejtí, hogy tovább is kellene már mennie. Senki sem méltatja őt figyelemre, csak az a rendőr, aki azért jött melléje, hogy tovább zavarja őt. Mint a bünös bírāja előtt, állt lehorgasztott fővel a rendőr előtt. De mikor hallotta, hogy ez mivel gyanúsítja, formi kezdett benne a gyakori bőjtől és nyomorúságtól már-már kihűlő vére és egy eddig ismeretlen érzélem vett erőt egész lényén. A zsidó megvetett voltának tudata az ember szabadságérzetével dula-kodott kebelében.

— Uram, — nem vagyok én tolvaj — dadogta végre a fiu.

— Hát mit állsz itt? eredj az utadra! — rivallt rá a rendőr szigorúan.

Félelemmel szívében gyorsan hátat fordított a fiu és sietve utnak eredt.

A közeli mellékutcában hátratekintett és mikor látta, hogy üldözője nem követi, megállt, hogy léleket vegyen és azután elgondolkozott: — Milyen idegen itt minden! Még a magas falakat, a nagy boltokat, a pompázó kirakatokat sem szabad megnéznie; még Isten szabad ege alatt sem szabad megállnia. Mennyire más az élet otthon az ő szülőfalujában? Ott minden szabad; aki akar, állhat, akinek tetszik, mehet; senkinek sincs kifogása ellene. Ott őt, a Jónás-Sadchen fiát, mindenki ismeri és ő is ismer mindenkit és a Jankó kisbíró is bizony megkomázza az ő édes apját. Itt magára hagyatott, idegen; teljesen ismeretlen. Ugy tűnt fel önmagának, mint a légy az óriás mellett, mint egy báránka a nyájtól eltaszítva. Régi vágya volt, hogy elhagyja szülei házat, ahol úgy is elegenden vannak, sőt még többen is, mint elegenden és elmegy a fővárosba szerencsét próbálni. Hisz itt mindenki talál munkát, csak az nem, aki nem akar dolgozni. De hisz ő nagyon szeretne munkálkodni, tanulni. Szép színekben festette le magának a városi életet, hogy fog ő haladni, hogy fog tanulni, dolgozni, keze munkájából megélni, pénzt megtakarítani és haza is küldeni. Eszébe jutott azon álma, amikor felveszi majd új ruháját, szép nyakkendőjét, óráját és ünnepre haza utazik, hogy szüleit meglátogassa. De nem megy üres kézzel; szép ajándékokat is visz szüleinek és testvéreinek és mindannyian örülnek jövetelén. —

Amint így mereng, gondolkodik, egyszerre csak nyakánál ragadja valaki és rámondul: — No te jó madár, mit álldogálsz? —

— Mit vétettem? — szólt a fiu hüledezve, mikor ismét egy rendőrt látott maga előtt.

— Hiszen te a járókelőkre leselkedel — rivallt reá amaz — ismerem én az ilyen madarakat. —

— Én tolvaj vagyok?! — kiáltott most már a fiu önérzetes haraggal és ahogy gyenge erejéből telt, futni kezdett, mint az üldözött vad a vadász elől. Megértette immár, hogy a nagy városban minden másképp van, mint náluk; itt minden mozog, hullámozik és nem is szabad egy helyen megállni. Bolyongani kezdett tehát az utcákon, vállain a gólusz terhével. Már csaknem elfeledte jövetelének célját, de az éhség, amely már gyötörni kezdte, eszébe juttatta, hogy ideje lesz valamihez hozzáfogni. Neki bátorodott tehát és bekopogtatott a műhelyek és boltok ajtajába, hogy munkát kérjen.

Késő estére jár az idő. A lámpák gyenge fényt árasztanak az utcákon. A járókelők lépteik elcsendesednek, az utcák és terek néptelenné válnak, a boltok ajtai és vasrácsai bezáródnak. Minden csendes, minden nyugszik. Ezernyi csillag gyul ki az azurkék

égboltozaton és ragyog le a sötétségbe borult utcákra. Vajjon tudják-e ama csillagok, hogy mennyi erő fáradozik és munkálkodik itt a földön és hogy az éjjeli pihenés ezeknek gyógyulást, új erőgyűjtést jelent.

Vajjon ezen kis zsidó fiu csillaga leragyo-e az égről és elkiséri-e őt az utcákon, melyeken csatangol, mert éjjeli szállása nincsen?

Mint az árnyék tévelyeg az utcák szélein és igyekszik elbujni a cirkáló rendőrök tekintete elől.

Első és második napon volt még egy kis pénze. Éjjelre betért egy menházba, ahol 20 fillérért kapott éjjeli szállást. Nappal felkereste a boltokat és műhelyeket, hogy foglalkozást, kenyeret találjon. Hiába; az ő számára sehol sem volt már hely, mindenünnen üres kézzel távozott. Oh, mennyire irigyelte azokat a boldog ifjakat, akiket a műhelyekben és boltokban dolgozni, sűrögni-forogni látott; mily boldog lenne ő is, he keze munkáját értékesíthetné. Arra gondolt azután, hogy visszatér szüleihez. Igen ám, de takarékoskodni kell, mert nem lesz utiköltsége a visszatérésre. Az evésben tud ő takarékoskodni, hisz otthon is gyakran bőjtött, de az az átkozott alvás! Az utcán nem maradhat, mert a rendőrök nem engedik, 20 fillért pedig már nem szabad kiadnia, mert kevés pénze lesz a költségre. Egy út van még hátra számára, a Bét-hamidras, ott bizonyosan megengedik, hogy megháljon. Isten házában szorgalmas ifjak görnyedtek még késő éjjel is a nagy talmud-könyvek mellett, mikor a fiu odaérkezett. Alig vetettek ügyet reá, úgy el voltak mélyedve a tanulásban, oly annyira vitakoztak a nehéz kérdéseken. A fiu leült egy sarokba és elszenderült. Álmodott, bizonyosan arról álmodott, hogy minő ajándékokat visz majd haza szüleinek, testvéreinek

Reggel óta a vasuti állomás várótermének egyik sarkában ül a fiu és gondolkozik. Majd feleszmél merengéséből, amikor egy vonat indul vagy megérkezik és nagy mozgás, vidám élet keletkezik a pályaudvaron. Ilyenkor megfigyeli az utasokat, az új arcokat, a különbözőképen öltözött embereket. Hallotta az ő szülőhelyét is említeni egyik-másik embertől, aki bizonyosan arra fog utazni. Félénken lép az egyikhez és megkérdezi, hogy mennyibe kerül addig a jegy.

Azután leül, megolvassa pénzeckéjét és némán fölsohajt: — Még 10 fillér, még csak 10 fillér hiányzik a jegy árához! — Egy rendőr közeledik most feléje és ő megremeg látásától. — Te zsidó! — hangzik a következő pillanatban — mit keresel te itt? Az utasokat akarod meglopni, vagy koldulni akarsz tőlük? — Ilyen és ehhez hasonló durvaságokkal zaklatják őt

mindenütt ebben a nagy városban. Hogy miért ül itt? Vajjon bizony az ő akarata-e, hogy itt üljön. Hogy lopni akar, vajjon képes volna-e ő ilyen bűnre. Hogy koldulni akar — ő koldulni de mikor 10 fillérje hiányzik még? De ő, a Jónás-Sadchen fia, kolduláshoz nyujtsa ki kezét? Minden csepp vére arcába tódul ezen gondolatra.

A nap lenyugodni készül. Még csak egy vonat indul az ő szülőfaluja felé és ő, mint a fogoly, be van itt zárva.

Csak 10 fillér, csupán 10 fillér kellene még a jegy árához! da honnan vegye? Bizonyosan jön egy földije, egy ismerőse, akitől kölcsön kéri a 10 fillért. Itt aludni nem szabad, nem engedik a kegyetlen rendőrök.

Egy vonat érkezett, az utasok kiszállanak és a várótermen át kifelé sietnek. A kis fiu szegyenkezve áll az ajtó elé és kiaszott kezét segítség után nyújtja. A fillérek nagyon égetik tenyerét, arca a szegénytől piros és halvány színeket játszik. Gyorsan esusztatja zsebébe az összeszedett filléreket, a pénztárhoz siet és megváltja jegyét hazafelé. —

Olvasóinkhoz.

Midőn ezennel lapunk harmadik számával szíves olvasóink elé lépünk, köszönetet mondunk olvasóinknak azon jóakaró fogadtatásért, melyben lapunkat részesíteni szívesek voltak.

Jóleső örömmel látjuk a napról-napra érkező számos elismerő és buzdító levelekből, hogy nem tévedtünk sem a helyzet megítélésében, sem az ut megjelölésében, amely bajaink orvoslása felé vezet.

Az ugy orthodox mint neológ körök által nyilvánított meleg elismerés a legfényesebb bizonyítéka annak, hogy olvasóink tudják, hogy támadásunk, amelyet mindkét párt ellen intézünk, csupán a hibáknak szól, amelyeket itt is, ott is elkövettek.

És ezen uton fogunk ezután is haladni. Mi a támadással nem sebesíteni, hanem gyógyítani akarunk. Leiketlen orvos az, aki azt mondja a súlyos, de még meggyógyítható betegnek, hogy semmi baja sincs. Meg kell mondani a betegnek, hogy beteg, hogy gyógykezelésre szorul. És mi meg is tesszük. Mert azt akarjuk, hogy zsidóságunk felismerje bajainak forrását és minéműségét, hogy meg is gyógyulhasson.

Térdet hajtunk az igazság előtt, ott ahol van; de küzdünk a hazugság ellen, bárhol jelenjék meg.

Térdet hajtunk orthodox testvéreink hitűségének elve előtt, de küzdeni fogunk a helytelen chasszidisztikus irányzat ellen. Mert mély meggyalázása a zsidóságnak azon balhit, hogy kulturember nem lehet józsidó, vagy hogy jó zsidó nem lehet kulturember. Amiért is küzdeni fogunk az orthodoxiának a chasszidisztikus irányzattal való ölekezése ellen, amelynek gyümölcse a kétfelkezeti elmélet égbekiáltó hazugsága.

Elismerjük a neológ testvérek kivánságának jogosultságát, hogy helyet kell adni a hitközségi életben a kulturának, amely jogos kivánság megvalósítását követeljük. De küzdeni fogunk a neológok élén álló clique elzsidótalanítási törekvései ellen, azok ellen, akik az álszenteskedés leplébe burkolózva bele viszik a zsidóság körébe a vallásnélküliség, a vallási nihilizmus téveszméit, azok ellen, akik a vallás tanaival az ajkaikon készítenek elő zsidóságunkat a — General-schmadra.

Ezen küzdelemre, amelynek végcélja zsidóságunknak az igazság megingathatatlan alapjára fektetett békés egysége, — ezen szent küzdelemre kérjük a magyar zsidóság pártfogását, támogatását.

Támogassák tehát a magyar zsidóság jobbjai ezen lapot, nehogy anyagi támogatás hiányában kénytelen legyen abban hagyni a magyar zsidóság becsületeért, egységeért felvett küzdelmet.

Rabbijainkat, tudósainkat, íróinkat pedig, valamint mindazokat, akik felekezeti közéletünk, legelső sorban pedig a megindult egyesítési mozgalom irányítására hivatottak, arra kérjük, hogy szellemi munkásságukkal járuljanak hozzá a magyar zsidóság itt kitérített zászlójának győzedelméhez.

Járuljon hozzá kiki azon épület felépítéséhez, amelynek alapját az igazság, a való tiszta színigazság talajába tetettük, amely épületnek neve: a magyar zsidóság egysége, békéje, fejlődése, jövője.

A szerkesztőség.

Az „IZRAEL“ előfizetési díja:

EGÉSZ ÉVRE 12 Korona.

FÉL ÉVRE 6 Korona.

Rabbiknak és minden hitközségi alkalmazottnak:

EGÉSZ ÉVRE 6 Korona.

FÉL ÉVRE 3 Korona.

Az előfizetési díjak „Izrael“ kiadóhivatalának Vágújhelyre, küldendők.

Irodalom Links Izák dr. devecseri rabbi: Az atyák fejezetei. A zsidó család és az érettebb tanulóifjuságnak. Ára 2 kor. 50 fill. Kapható a szerzőnél.

HIREK.

— **Rabbiinstallációk.** Ápr. hó 18-án foglalta el Grünwald L. D. eddigi sopronkereszturi rabbi a felsővisói izraelita hitközség rabbiszékét. Az utazás, fogadtatás és installáció valóban impozáns volt. A rabbi több mint száz talmud-tanulóval utazott új székhelyére. Budapestig a sopronkereszturi hitközség tagjai kísérték, ott pedig már felsővisóiak várták és kísérték utjában. Máramarosszigeten, hol több százán üdvözölték, az állomáson még több visói ember várta, Visóvölgyön pedig több mint ezer ember várta, kerületbeli hívők, kik Felsővisóig kísérték. A leordinai hídnál 100 tagu lovasbandérium kíséretében ismét több százán várták, élükön Pap Simon főszolgabíró a visói előkelőségek több tagjával, Felsővisó község határán pedig a hitközség apraja-nagyja fogadta az új lelkipásztort nagy lelkesedéssel, aki direkt a nagy templomhoz hajtattott, hol 2 órát tartó székfoglaló prédikációt tartott, mely mély benyomást tett a hallgatókra. A felsővisói hitközség hónapokig küzdött a sopronkereszturival, míg sikerült neki a rabbi nagy nehezen elhódítani. — Friedmann Ernő dr., akit a szarvasi neológ hitközség rabbijává választott, állását elfoglalta. Mezőtúrign küldöttség ment eléje, a szarvasi állomásnál pedig egész hitközsége várta. Szemző Gyula dr. hitközségi elnök üdvözlője és az új rabbi válasza után a rabbi hitközsége élén a zsinagógába vonult, ahol szívből jövő és szívhez szóló költői lendületű imával foglalta el a szószéket. Friedmann Ernő dr. a pozsonyi jesiva növendéke és képzését is ott nyerte.

— **Ezüstlakodalom.** Jordán Sándor dr., szatmári főrabbi és neje most ülték meg házasságuk negyed-százados évfordulóját. Nevük megörökítésére rokonaik és nagyszámu tisztelők Palesztinában olajfali getet létesítenek. Szívesen csatlakozunk a nagyszámu üdvözölőkhöz, akik a közszeretnek és köztiszteletnek örvendő rabbit és nejét szerencsekívánataikkal elhalmozták.

— **Esküvő.** Lebovics Lipót, az Allgemeine Jüdische Rundschau volt ügyestollú szerkesztőjének leányát, Arankát, nőül vette Schönfeld Ferenc dr., budapesti orvos. Gratulálunk.

— **Rabbiválasztás.** A berettyó-újfalusi hitközség Friedmann Miksa téthi rabbit választotta meg rabbijává.

— **Két választás — egy választott.** Goldberger Izidor dr. sátoraljaujhelyi hitszónokot egyszerre két helyen választották meg rabbinak. Tatán és Karánsebesen. A két hitközség rabbi-választása után most a rabbi fog hitközséget választani.

— **Borzalmas zsidóüldözés.** Borzalmas zsidó-mészárlás híre fagyasztja meg a vért az ember szívében. Zsidók az áldozatok. Mint rendszeren. Most Fezben ütött rájuk az emberi bestia. Ezer zsidó, férfi, nő, aggyastán, gyermek, esett áldozatul a vad csöcselék embertelenségének. Két napig, ápr. hó 17-én és 18-án garázdálkodott, gyilkolt és rabolt zavartalanul Fez zsidó negyedében, ahol 10—12 ezer zsidó lakik. Ötven holttestet is találtak egy-egy zsidóházban. A nyomor leírhatatlan. A francia követ és a szultán kenyeret és eleséget osztott ki az éhezők között. Az angol zsidó hitközségek gyűjtést rendeznek a szerencsétlen életben maradt fezi hitsorsosok javára. — És bizonyára meg-megnyílnak a zsidó erszények. — De megnyílnak-e majd végre-valahára a zsidó szívek és a zsidó elmék, hogy ilyen pillanatnyi segítséggel nem teljesítik teljesen kötelességeiket a hasonló sorsnak kitett zsidó milliókkal szemben? — És megnyílnak-e a zsidó fülek, hogy hallják a sok száz szerencsétlen áldozat halálhörgését, amely azt sóhajtja: Miért nem élhettünk mi otthon, a mi országunkban. —

— **Utánzásraméltó példa.** Strausz Nánán amerikai milliómos Palesztinában járt. Ez alkalommal egy mezőgazdasági kísérleti laboratóriummal egybekötött közegészségügyi hivatalt létesített és fenntartására három évre évi 25.000 frankot, továbbá egy Jeruzsálemben alapítandó nagy és modern népkönyvha céljaira szintén három évre évi 50.000 és a „Becezáló“ műipariskola javára 50.000 frankot adományozott. — Kívánatos, hogy minél többen kövessék ezen mindentekintetben utánzásraméltó példát. Először abban, hogy milliómosok legyenek és aztán, hogy ilyen célokra minél többen áldozzanak. — Ezen nagy emberbarát testvére, Strausz Izidor, sajna, egyike a Titanic-katasztrófa áldozatainak.

— **Budapest zsidó lakossága.** Az utóbbi népszámlálás szerint 1910-ben 203.687 zsidó lakott Budapesten. A főváros összes lakosainak száma 880.371. Felekezetek szerint 59.7% r. kath., 23.1% zsidó, 9.9% református, 5% ev., 1.1% gör. kath. és 1.2% egyéb vallásúak. Érdekes hullámzást mutat a pesti zsidó lakosok száma. A 19-ik századig zsidóknak Pesten nem volt szabad lakniok, csak a vásárokat látogathatták.

II. József nyitotta meg Pest kapit a zsidók számára 1813-ban már 2676 zsidó lakott Pesten. Zsinagógájuk az Orczy-féle házban volt. Wahrmann Izrael, néhai Wahrmann Mór nagyatyja, volt a rabbijuk. 1827-ben 3491 zsidót találunk Pesten, 1853-ban pedig 12642 zsidó lakosa volt Pestnek. 1869, vagyis a rendes népszámlálás behozatala óta, a következőképen növekedett a budapesti zsidó lakosok száma: 1869-ben 44890, 1880-ban 70227, 1890-ben 102377, 1900-ban 166198, 1906-ban 186047, és 1910-ben 203687. Ezen számok növekedését, különösen az utolsó években az ország-szerte létesülő fogyasztási szövetkezetek eredményezték, amennyiben sok ezer zsidó existenciát tönkretettek és ezen tönkretett zsidók nagy része Budapestre özönlök azon reményben, hogy ott valami keresetre szert tehet. A természetes szaporodás a budapesti zsidók között ijesztő módon elterjedt egykerendszer folytán elenyészően csekély.

— **Jubileum.** Schwarz Jakab csáktornyai főrabbi ottani működésének 50-éves jubileumát ünnepelte a csáktornyai izr. hitközség. Az ünnepély a hitközség gyűléstermében díszgyűlés keretében kezdődött, ahol a hitközség és Chevra Kadisa nevében Wollák Rezső dr. hitk. elnök, a nőegylet nevében Wollák Rezsőné elnöknő, a tanulóifjuság nevében pedig Nyíri Samu hitoktató üdvözölte az ősz főrabbit. A hitközség 1000 kor. névértékű aranyjardékkal és a nőegylet, amelynek a főrabbi a megalapítója, a nevére alapított 1000 koronás iskolai alapítvánnyal lepte meg az ünnepet. Az ünnepély folytatása a templomban volt, ahol ünnepi Istentiszteletet tartottak. Itt a jubiléus szép beszédben adott hálát Istennek az elért magas korért, híveinek pedig a szeretetet köszönte meg, amelylyel mindenkor körülvették. Az ünnepi beszédet fia, Schwarz Mór dr. győri főrabbi tartotta. Az Istentisztelet énekrészét Katz Lipót főkántor látta el.

— **700 zsidó család kiutasítva.** Igen nagy csapás érte az oroszországi Dombrovo zsidóságát. Felfedezte valaki, hogy Dombrovoban zsidóknak nem szabad lakniok és kiutasították őket. 700 család lett kontalanná. Köztük olyanok is vannak, akik már 20—30 éve ott laknak. A kormányzóhoz fordultak könyörületért, de — sajna — egy oroszországi kormányzónak nincs könyörülete.

— **Héber nyelvű ovoda** nyílik meg a napokban — Szatmáron. Az ovoda létesítése Jordán Sándor dr. főrabbi kezdeményezésének és fáradozásának eredménye. Hogy ez az első héber nyelvű ovoda Magyarországon, — azt mondanunk sem kell. Kívánatos volna, hogy ne sokáig legyen az — egyetlen.

— **Esküvő.** Beregi Ármin mérnök, a magyarországi cionista szervezet nagyérdemű elnöke, f. hó 5-én tartja esküvőjét Krausz Lea Ella kisasszonnyal. Szív-ből Gratulálunk.

— **Nemesítés.** Ófelsége a király Szilágyi Mór dr. balassagyarmati ügyvédet és törvényes utódait peresznyei előnévvel nemesítette.

— **Kitüntetés.** Kleinberger Ferencet, a Párisban tartózkodó magyar hitsorsosunkat, a király a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntette ki.

— **Művészi siker.** Kaufmann Izidor, híres zsidó festőművész, egy zsidó tárgyú képével Bécsben a nagy arany állami érmet nyerte el. A művész magyar származása.

— **Palesztinai bor a világpiacon.** A múlt évben 41000 hektoliternél több palesztinai bor adott el különböző országokban (A megelőző évben 34000 hektoliter.) Elkelt Egyiptomban 14000, egyéb keleti államokban 12000, Svajcban 4300, Franciaországban 3400, Oroszországban 2860, Németországban 2130, Amerikában 1780 és Galiciában 600 hektoliter. A borkivitel évek óta növekedik.

— **Zsidó képviselők a török parlamentben.** A Törökországban most lezajlott parlamenti választások alkalmával az eddigi három zsidó képviselő, és pedig Mazliach, Carosso és Faragyi, eddigi választó kerületükben újból megválasztottak. Az antiszemita képviselők közül egy sem kapott mandatumot.

— **Megszűnt antiszemita lap.** A Damaszkusban megjelent „El Muktebis“ című vad antiszemita és anticionista lap izgató cikkek küzlése miatt betiltatott. Kiadója fogságba került.

— **A kievi vérvád.** A kievi vérvád végtárgyalását, amely május 17-ére volt kitűzve, újabbán az őszre halasztották, amint ezt a Juschtschinski család védője, a híres antiszemita vezér Smakov kívánta. Jellemző ezen vérvádra azon vallomás, amelyet Smakov a tárgyalás elhalasztását kérő kérvényében tesz. Smakov úgy találja, hogy az eddigi nyomozás még nem derítette fel a gyilkolás motívumait. Bevallja tehát, hogy ezen gyilkolás ritualis jellege nincs kétképbé bizonyítva és szerinte mégis csak vérvádról lehet szó. És ha a legkevesebb támaszték sincs arra nézve, hogy a vádlottat elítéljék, követeli, hogy a bíróság foglalkozzék a vérváddal általában.

— **A „szegény ördög.“** A Bécsben 87 éves korában elhunyt Spitzberger József 2¹/₂ millió koronát tevő vagyonát az izraelita hitközségnek hagyományozta egy létesítendő gyermekkórház céljaira, amelybe vallási különbség nélkül veendő fel a beteg gyerekek. Az elhunyt milliómos a legnyomorúságosabb

viszonyok között töltötte egész életét és olyan rongyosan járt, hogy akárhányszor történt, hogy jobbszívű járókelők az utcán alamizsnát adtak a „szegény ördög“-nek. —

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratot nem ad vissza a szerkesztőség. —

V. I. M. Értesítésének, hogy lapunk iránya egy ottani hitsorsosnak, ki a hivatalos orthodoxiához igen közel áll, nagyon megdöbbentett, természetesen, csak örülni tudunk. Biztosíthatjuk, hogy szép számu társai vannak. Még van fogékonyág az igazság iránt. Csak hogy még nem mernek kifejezést adni meggyőződésüknek. Reméljük, majd másképp is lesz még. A többiekre nézve: majd elvállik. Köszönet és üdvözlét.

N. P. Bpst. Levelének örülünk, Elismerését köszönjük. De miért — németül? — Üdvözlét.

Dr. Sch. A panasz érthető, de nem jogosult. Az elődök gúny tárgyává tettek a Sulchan Áruch-ot, szemínáriumuk most is mint lehetetlent állítja azt oda. A vallás évtizedek óta a neológ hősök Csáky szalmája. — Hát csoda, hogy az új nemzedék megrökönyödik a vallásosság nevében támasztott igényektől? — Igen, „az ösök éretlen gyümölcsöt ettek és az utód foga vások meg belé.“ De azért nem lemondani, hanem annál inkább tenni kell. Tenni: tanítani, buzdítani, inteni, elvilágosítani, szóval, tollal, a cselekedet példájával, mert — higgye el, doctor ur, a zsidóság félre van vezetve, de nem — romlott.

G. O. V. Sértés? Honnan vette azt, hogy sérteni akartuk? — Hát volt rá okunk? — Már pedig ahol nincs ok, ott sértés sincs. Nálunk legalább sértési szándék nem volt. A legkevésbé sem. —

N. H. Ön lekicsinyli egy oly szerény kezdetű lapocskára vállalkozását, hogy a magyar zsidóság vezető hatalmasságait le-törje. Olvassa el Dániel könyvének 2. fejezetét. Hatalmas nagy szobor-képről van szó. Feje arany. (Mert hát a köznapi életben az arany a fej) Melle és karjai ezüsből, egyéb részei rézből és vasból, lábai pedig részint vasból és részint — cserépből voltak. Egyszer kő fejtődött ki emberi kéz nélkül és ez megütötte a szobor cserép- és vas lábát és az egész szobor porrá őr-lődött össze, amelyet a szél elviszen úgy, hogy helye sem marad meg. Ezen kép jelezte Babilon leghatalmasabb királyának hatalmát, amelynek egyik lába vasból, de a másik cserépből volt. Mert minden hatalom vasalapon nyugszik, amíg megüri, de törékeny, és értékelen cseréppé lesz, amint az alattvaló e hatalmat többé nem akarja. — Miben áll tulajdonképpen zsidóságunk zsarnokainak, a hivatalos neológia klikkjének nagysága? Mi van bennök, ami érdemessé teszi őket arra, hogy egy ország zsidóságát orránál vezessék? Nagy zsidó tudás? — Fényes zsidó kiválóság? Zsidó élet? — Zsidó érzés? Ugy-e bár nem más mint ezen zsidóság közönyössége, nemtörődömsége; hát kell-e ennél töreke-nyebb alap? Egy egyszerű igénytelen kő, amely mindennek szilárd és maradandó alapja, „a földből előtörő-igazság“ úgy eldönti e hatalmas bálványokat, hogy nyomuk sem marad meg. — Hogy mi leszünk-e az egyszerű igénytelen kő, — lehet, hogy igen, és lehet, hogy nem. Attól függ: érett-e már a magyar zsidóság az igaz szó megértésére, vagy nem. Azonban való tény, hogy ilyen feladatokra csak Dávid-ok vállalkoznak. Már pedig a Dávidok nem ijednek meg a Góliátoktól. Sem hatalmuktól, sem lekicsinyléstől.

Pályázatok és hirdetések.

A pesti izr. hitközség előjáróságától.

Pályázat.

A pesti izr. hitközség három polgári iskolai-vallásnari állásra pályázatot hirdet. Ez állások javadalma az 1—3. években évenként 2400 korona törzsfizetés és 900 korona laktér, a 4—7. években 2880 kor. törzsfizetés és 1000 korona laktér, a 8. évtől fogva 3300 korona törzsfizetés és 1200 korona laktér, ezenkívül a 13. évtől fogva ötödéves korpótlék gyanánt 300 korona. Minden tanár köteles óráin felül megbízható többletórakkal is, melyeknek száma azonban tíz órán felül nem terjedhet. E többletórak óradíja évenként 100 kor. A liturgiai gyakorlatok az elfoglaltság óraszámára szerint a rendes óradíjjakkal díjaztatnak. Ez állásokkal járó kötelezettség heti 20 órai vallásoktatás s közreműködés az ifjusági istentisztelet, valamint a vallásoktató testület közmunkáinak ügykörében. Pályázhatnak doktori oklevéllel bíró orsz. rabbi-képzőt végzett okl. rabbi, amennyiben negyven éves életkorukat túl nem haladták s a rabbi-képző intézet utolsó évfolyamát látogató rabbinövegyedékek, ez utóbbiak azonban csak doktori és rabbioklevelük felmutatásával nyerik el rendszeresítésüket s az ezzel járó javadalmat, addig pedig óraszámuk mértékében óradíjjakkal díjaztatnak. A pesti izr. hitközség címére (VII., Sip-u. 12.) f. évi május hó 15-éig benyújtandó pályázatokhoz születési, tanulmányi és működési bizonyítványok, valamint az esetleges irodalmi munkásság mutatói melléklendők.

Budapest, 1912. április hó.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

Pályázat.

Az izraelita siketnémák budapesti országos intézetében az orsz. izr. iskolaalaptól fentartott s az 1911—12. tanév végével megüresedő és f. évi szeptember hó 1-én elfoglalandó négy (4) alapítványi hely betöltésére ezennel pályázatot hirdetek. Az illető szülők vagy gyámok által legkésőbb f. évi május hó 31-ig közvetlenül a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz benyújtandó és bélyeggel ellátott folyamodványok a következő okmányokkal szerelendők fel: 1. A felveendő fiu- vagy leánygyermek szabályszerű anyakönyvi kivonatával, megjegyeztetvén, hogy felvételt legalább 7 és legfeljebb 12 éves koru gyer-

mekek nyerhetnek, 2. a himlőoltásról szóló orvosi bizonyítvánnyal. 3. hatósági bizonyítvánnyal a szülők vagyoni állapotáról, családi viszonyairól, különösen a netán még felnevelendő gyermekek számáról, továbbá arról, hogy magyar honosak-e és itt laknak-e? 4. tisztiorvosi bizonyítvánnyal a felvételt kért gyermek elmebeli állapotának épségéről, 5. bizonyítvánnyal arról, hogy részesült-e a gyermek eddig valami tanításban és mily sikerrel? és végül 6. a szülők vagy gyám nyilatkozatával arról, hogy a felveendő gyermeket az intézetbe a saját költségükön beszállítani s öt mindaddig, amíg az intézetbe marad, azaz hat évig, a szükséges ruházattal ellátni s azt jókarban tartani fogják.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium. A másolat hiteles: olvashatatlan aláírás. s. k.

Pályázat.

A bajai izr. hitközség iskolaszéke az elemi népiskolánál nyugdíjaztatás folytán megüresedett és a folyó évi szeptember 1-én elfoglalandó tanítói állás betöltésére ezennel pályázatot hirdet. Javadalmazás: a működés első tíz évében 1200 korona, a tizedik évtől a 15-ik évig 1300 korona, a tizenötödik évi működés után 1400 korona törzsfizetés, szabályszerű évtől kezdő korpótlékok és laktér (nőtlennek 288 korona, nőnek a törvény megállapította 360 korona). Az állás elnyeréseért pályázhatnak oly férfi tanítók, kik a héber tudományokban jártasak és tanulmányaikat az országos izr. tanítóképzőben végezték. Előnyben részesülnek oly pályázók, kik ének- és zeneismerettel bírnak és a templomi énekkar betanítására és annak vezetésére képesek, melyért megválasztott külön díjazásban részesül. Pályázók, életkort, családi állapotot, képzettséget, eddigi működést igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket f. év május hó 15-ig terjesszék be alólírt iskolaszékhez.

A bajai izraelita hitközség iskolaszéke:

Kertész Lipót, isksz. jegyző. Hesser Gyula, isksz. elnök.

**HIRDETÉSEKET
FELVESZ
A KIADÓHIVATAL.**

Pályázat.

Alulírott izr. hitközség az elhalálozás folytán megüresedett **rabbi-állásra** pályázatot hirdet. Javadalmazása: **3600 korona**, melyben a hitoktatásért járó jutalomdíj is bennfoglaltatik, természetbeni lakás és a szokásos mellékjövödelmek. Teendői közé tartozik a helybeli főgimnázium és az állami felső leányiskolában a hitoktatás is. Pályázhatnak rabbiszemináriumot végzett magyar honosságú egyének. Megkívánatik az életkor és családi állapot feltüntetésére, valamint a képesítést és az eddigi működést igazoló okmányok feltétlen beküldése. A pályázat május hó 10-én jár le, az állás pedig legkésőbb f. é. szeptember 1-én foglalandó el. Próbaszónoklatra kizárólag meghívottak fognak bocsájtani.

Békéscsabán, 1912. március 17.

A békéscsabai izr. hitközség nevében:

Lerner Jakab,
hitk. titkár

Reisz Símón,
hitk. elnök.

EZRA FIUNEVELŐ INTÉZET

Szabadka, IV., Zombori-út 28.

Gondos, családias, egyéni, modern zsidó nevelés a rituálék szigorú betartásával. — Héber nyelvtanítás Berlitz-módszere szerint. — Biblia és talmud kurzusok. — Német, francia, angol, olasz nyelvből és zenéből intenzív tanítás.

Az intézetről Dr. Singer Bernát szabadkai főrabbi ad felvilágosítást. Prospektussal Fürst Béla intézeti igazgató szívesen szolgál.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tételük, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyministerium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (**XXX. sorsjáték**) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusítóknak árusítás végett kiadattak.

Az I. osztály huzása 1912. május 22. és 24-én tartatik meg. — A huzások a Magyar királyi állami ellenőrző hatóság, és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek, a huzási teremben. Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusítóinál kaphatók.

Budapest, 1912. évi április hó 21-én.

Magy. kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Tolnay. Hazay.

RASOL
kés nélkül borotvál
8 fillérért
1 kg. elég 30 borotválkozásra.

Ára helyben	2-40 K
Vidékre	3- K
Bérmentve, utánvétellel	3-20 K

Kapható: drogériákban, illatszerekkereskedésekben és a készítőnél.

·: KÉSZITI ÉS SZÉTKÜLDI: ·:
RASOL
VEGYIPAR VÁLLALAT
BUDAPEST, Eötvös-u. 33.
Telefon 109-53. ·: ·: Telefon 109-53.

A JÖVŐ ISKOLAI ÉVRE

teljes ellátást kaphatnak jó házból való fiuk tanító-családnál, ahol egyszersmind szakfelügyeletben és szigorú vallásos nevelésben részesülnek.

Kivánatra külön korrepetálás és hegedű oktatás.

Szülőknek, akik gyermekeiket a vágújhelyi izr. reálskolába óhajtják adni, szíveségből bővebb felvilágosítást ad e lap kiadóhivatala.

NYITVA

ANGOL PARK

Városliget, Hermina-ut 61—65. sz.

A saison szenzációja UJ SPORT!

SKATING RINK (kerekes korcsolyapálya) □□□□□□□□

Ragyogó óriási teremben KATONAZENE

NYITVA! (d. e. 10—1 óráig is) NYITVA!

Az I. kerekes korcsolyapálya.

Angol tanítók és tanítónők. — Nagyszerű korcsolyák. Amerikai parkett. — Pazar buffet. — Kavkaz — Vendéglő.

A pályára váltott jegyek a parkba is érvényesek.

ALPESI FALU: a legkedélyesebb hely. — MAGAS VASUT. AERODROM. — RÓDLI — CSODAKERÉK. — VARÁZS-KASTÉLY. — MINDEN NAP KATONAZENE.

Belépődíj 20 fillér.

Kapunyitás d. u. 3 óraker. **Nyitva!** Kedvezményes jegyeket a trafikokban.

הלכות תפלין

A T'fillin szabályai Bar-micva fiuk részére és általános használatra ■■■■

Összeállította

Klein M. József tanító, Vágújhelyen.

Kapható a szerzőnél, 30 fillér beküldése ellenében.

(Bélyegeken is beküldhető).

1878-1912

KELETI J.
BUDAPESTI CÉG

IV., Koronaherceg-utca 17,

orvos-sebészeti műszerek és kötszerek gyára ez idén üli meg fennállásának 34. évfordulóját. A cég ez alkalommal egy a maga nemében páratlan, dus, ábrás

JUBILEUMI ÁRJEGYZÉKET

bocsájt ki, amely ezen szakmában minden tudnivaló, legmodernebb újdonságot tartalmaz, szakszerűen rendezve és megmagyarázva és mely bárkinek kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik.

A cég főcikkei és specialitásai:

Cs. és k. szab. sérvkötők.
Testgyenesítő gépek.
Műkezek és műlábak.
Műfűzők, haskötők,
mellfűzők, melltartók,
hátgyenesítők.
Gummigörccsérharisnyák.
Gyógyvillanykészülékek.

Betegtolókocsik és szoba-
ürszékek.

Betegápolási és a beteg
kényelméhez szükségeslen-
dő, kozmetikai-,
utazási-, massage- és
manikure mindenféle
cikkék.

Üzleti elvei: Gyors és pontos kiszolgálás, szakszerű elintézés, jutányos gyári árak, legtökéletesebb hazai ipar.

Alapított 1879. **Steinmann Jakab, Vágujhely.** Alapított 1879.

Könyvnyomda: Legújabb gépekkel berendezve. Gyors és pontos kiszolgálás, izléses kivitel.

Könyvkötészet: Legmodernebb felszerelés.

Könyvkereskedés: Bármely nyelven megjelenő könyvet eredeti árban szállítok.

Papirkereskedés: Minden-nemű és finomságú papiros, üzleti és másoló könyvek.

Művészi kivitelű képek, rámények, képes- és alkalmi levelezőlapok mérsékelt árban kaphatók.

➔ **Üzleti elve: Olcsó, de jó!** ➔

MED. DR. RENNER
physikális diätetikai

SANATORIUMA

TELEFON.

TELEFON.

GIZELLA-TELEP

(PEST MEGYE, PÓSTA VISEGRÁD)

KLIMATIKUS GYÓGYHELY.

Remek fekvés,
ózonos levegő
kitűnő ellátás
vizgyógykeze-
lési eljárások.

Hizláló,
soványító és
fekvő kúrák.
Egész éven át
nyitva.

Nyom, Steinmann Jakab „Hungária” könyvnyomdájában. Vágujhely.

Nádszék fonás.

Nádszék fonás.

Mindenemű

KOSÁR-

KEFE- ÉS

SEPRŐÁRUK

a legjobb kivitelben és minőségben nagy választékban kaphatók.

Kitűnő minőségű székfonó nád.

JUTÁNYOS ÁRAK. PONTOS KISZOLGÁLÁS.

**Magyarhoni Minta Seprő- és
Kefegyár.**

Budapest. VII., Óvoda-utca 49.

Nádszék fonás.

Nádszék fonás.

Lapkiadótlajdonos: Friedmann Illés. Vágujhely.

SZERKESZTŐSÉG ÉS

KIADÓHIVATAL:

VÁGUJHELY.

Megjelenik havonta kétszer.

IZRÁEL

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre . . . 12 kor.

Fél évre . . . 6 „

Egyes szám ára 50 fillér.

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI LAP.

Szerkesztő:

FRIEDMANN ILLÉS.

Az egyesülési akcióhoz.

I.

(J. S.) A midrasbölcsök ismeretes régi hitregéje szerint Isten a tórárt Izrael népének már akkor akarta kinyilatkoztatni, midőn e nép Egyiptomból kivonult, de egyenletlenség és viszálykodás támadt közöttük, csoportokra oszladoztak, amelyek mindegyike mást-mást akart. Sőt akadnak olyanok is, akik új vezért akartak választani és visszatérni Micrájimba. „Hoju nószin bimrivoh vechonin bimrivoh.” A vándorlásuk és az állomásokon való táborozásuk csupa zivakodással telt el, amint irva van „vajiszu, vajachnu” többes számban, többes tagozatban vonultak és táboroztak. A Szinájhegyhez érkezvén, megegyeztek a viszálykodó szertehuzó pártok és összebékültek egymással. Ott már nem volt „vajachnu” hanem „vajchan Jiszroel” — az egységes Izrael egységes tábora egyetértően leste az isteni ige megnyilatkozását, mire egy égi hang szólalt meg: a békeszerző tórárt szívesen átadom az én békeszerző népemnek. Ime az ő ösvényei mind békések. (Jalkut Jitro.)

Alkalomszerűvé teszi nekünk most ezt a különben is minden nemzetnek és minden időszakban tanulságos hitregét nemcsak a Peszach és a Sabuot, az egyiptomi kivonulás és a tóradás ünnepeit egybefűző hét hetes időciklus; de aktuális fontossága intelmére avatja napjainkban a pártokra szakadt magyar Izrael vezető férfiainak. —

Két hatalmas tábor áll itt egymással szemben testvérietlen idegenkedéssel, ádáz gyűlölködéssel, egymást és önmagukat pellengérré állítva. Népünk az egységes zsidó autonómiára áhítozik, amely megváltana bennünket az egyiptomi pária-sorból s egyenrangúvá tenne az ország többi felekezettével; a vezérek pedig

kicsinyes csökönyösséggel meghiusítják ezt. Az egyik vezércsoport, az orthodox, amely — mondjuk ki nyíltan! — teljes joggal félti vallásos intézményeit, arra a hallatlan szörnyű tulásra ragadtatja magát, hogy kitagad és kiközösít a zsidóság kötelékéből mindenkit, a legjamborabbat is, aki nem az ő pártjukhoz tartozik. Tudatosan ámitja hiveit a két felekezeti koholmányával. A cél szentesíti nála az eszközt. Igazságért küzd család jelszavakkal. Nem kell neki — legalább míg mások nem kaparítják ki a hamuból a kész gesztenyét — se polgári szabadság, se jogegyenlőség, se recepció, se autonómia. Neki csak orthodoxia kell. Inkább zsidóság nélküli orthodoxia, (lásd Zilah, Rimaszombat és egyebütt) mint orthodoxia nélküli zsidóság.

Az ellentábornak, a neológoknak vezérkara, igenis tud hevülni bizonyos erkölcsi javakért, amelyeknek hiánya lefokozza népünket a más-vallásuak szemében; kivívta a recepciót, emelte a zsidóság kulturális nivóját és most erélyesen szorgalmazza az autonómia megteremtését, mint sok évtizedes küzdelmének végállomását, mint a felekezeti jogegyenlőség betetőzését. Hogy ez érdemszámba megy, azt csak a szellemi korlátoltság, vagy a pártgyűlöletől inspirált rosszindulat tagadhatja. Azt is szívesen koncedáljuk, hogy változatosabb fegyverekkel s tisztességesebb eszközökkel küzd igazainkért, a zsidóság jogaiért, tekintélyéért, kevésbbe exclusiv, kevesebbet denunciál felfelé és fanatizál lefelé, és nem szövetezik oly fegyvertársakkal, akik népünknek nyíltan bevallott ellenségei, megrágalmazói, üldözői és megrontói. — Ámde mindezen, jórészt negatív természetű erények korántsem pótolják és nem pótolhatják azt az egyetlen legfőbb pozitívumot, amely a zsidóság létalapját, fennmaradásának legbiztosabb biztosítékát képezi: a vallást. Hiába! Ama vezér-